

Bajkowy Ogród

Temat:	Ochrona różnorodności biologicznej w Karpatach – rozpoznawanie roślin zielnych
Cel:	Nauka rozróżniania gatunków roślin leczniczych, trujących i chronionych.
Treść:	W grze ruchowej dzieci zbierają lecznicze zioła i starają się trzymać z daleka od gatunków trujących lub chronionych.
Wiek:	10–12 lat
Materiały:	Karty pracy nr 15–18, kapelusz, krepina lub inny materiał do widocznego oznaczenia SKRZATA POLNEGO.
Aranżacja sali:	Zajęcia powinny być przeprowadzone na zewnątrz – na placu zabaw, łące, podwórku szkolnym
Przedmiot:	Biologia, plastyka

Instrukcja postępowania:

1. Nauczyciel określa wielkość obszaru przeznaczanego na zabawę w zależności od wieku i liczby dzieci, a także biorąc pod uwagę otoczenie, w którym będzie się ona odbywać, tak aby umożliwić dzieciom swobodne poruszanie się, a nawet bieganie po całym obszarze w tym samym czasie. Nauczyciel losowo rozmieszcza na całym obszarze gry karty (przygotowane wcześniej i zalaminowane, jeśli to możliwe) z obrazkami roślin (leczniczych, trujących, chronionych). Liczbę kart należy dostosować do liczby dzieci. Dla grupy 30 osób proponujemy po 6 kart z każdym gatunkiem rośliny leczniczej, po 1 karcie z każdym gatunkiem rośliny chronionej i po 1 karcie z każdym gatunkiem rośliny trującej.
2. Nauczyciel krótko omawia z dziećmi rośliny lecznicze występujące w Karpatach, a także ich dobroczynne działanie w leczeniu różnych chorób. Ostrzega, że niektóre rośliny stosowane w leczeniu są trujące i mogą wyrządzić krzywdę, dlatego zbierając zioła, należy ich unikać. Inne rośliny (lecznicze lub nie) są z kolei pod ochroną i nie wolno ich zbierać, dlatego uprawia się je w specjalnie do tego przeznaczonych gospodarstwach.
3. Pracując z młodszymi dziećmi, nauczyciel zaznaja im je z konkretnymi gatunkami roślin chronionych i trujących. Prezentuje ich zdjęcia i daje dzieciom trochę czasu na zapamiętanie roślin. Przestrzega dzieci, aby nie zrywały tych roślin i wyjaśnia dlaczego. W przypadku starszych dzieci, można zdecydować o pominięciu tej części, w zależności od ich znajomości tematu.
4. Następnie nauczyciel wybiera jednego ucznia, który będzie odgrywał rolę POLNEGO SKRZATA i oznacza go w widoczny sposób. Skrzat porusza się swobodnie po obszarze gry, próbując złapać jak najwięcej dzieci – zbieraczy roślin leczniczych. Dzieci dotknięte przez skrzata oddają mu wszystkie zebrane rośliny i muszą zacząć zbierać je od nowa. Skrzat natomiast natychmiast rozkłada karty na ziemi.
5. Pozostałe dzieci zostają podzielone na grupy. Jeśli zabawa odbywa się z około 30 dziećmi, grupy powinny liczyć 4–5 osób. Zadaniem każdej grupy jest wybranie i oznaczenie miejsca, na skraju obszaru przeznaczanego do zabawy, które będzie jej domkiem oraz uzgodnienie strategii zbierania ziół leczniczych (karty mogą być przynoszone do domku w trakcie gry lub na jej zakończenie). Dzieci powinny w wyznaczonym czasie zebrać jak najwięcej roślin i przynieść je do domku.
6. Omów zasady gry informując, że dzieci bawią się w zbieraczy leczniczych ziół, które zimą wykorzystają do zrobienia herbaty. Rośliny zbierane są w Bajkowym Ogródku i gromadzone w domku. Jeśli grasz z młodszymi dziećmi, ostrzeż je przed niebezpieczeństwem wynikającym z zebrania trujących lub chronionych gatunków. W przypadku starszych uczniów nie ma potrzeby wspominać o tym fakcie. Należy im go wyjawiać dopiero pod koniec gry.
7. Kiedy upłynie czas przeznaczony na zbieranie ziół, zwołaj dzieci i policz, ile kart ma każda z grup. Jeśli wśród zebranych roślin pojawi się gatunek chroniony, grupa musi uiścić opłatę w postaci zwrotu 2 kart ziół leczniczych za każdą chronioną roślinę. Jeśli wśród kart znajdzie się roślina trująca, grupa zostaje zdyskwalifikowana (zatruta się herbatą zrobioną z tej rośliny), a pozostali uczniowie mają wyznaczyć zadanie, które zdyskwalifikowana grupa ma wykonać, aby się „uratować” (np. 10 przysiadów, przebiegnięcie określonego dystansu, skakanie na jednej nodze itp.).
8. Na podstawie końcowej liczby zebranych kart z ziołami leczniczymi ogłaszana jest zwycięska grupa.

Rozwiązanie

Rośliny lecznicze

Przelot pospolity (*Anthyllis vulneraria*), rumianek pospolity (*Matricaria chamomilla*), świetlik łąkowy (*Euphrasia rostkoviana*), dziurawiec zwyczajny (*Hypericum perforatum*), babka lancetowata (*Plantago lanceolata*), macierzanka piaskowa (*Thymus serpyllum*), podbiat pospolity (*Tussilago farfara*), pokrzywa zwyczajna (*Urtica dioica*), mniszek pospolity (*Taraxacum officinale*), żywokost lekarski (*Symphytum officinale*), szatwia łąkowa (*Salvia pratensis*), krwawnik pospolity (*Achillea millefolium*), rzepek pospolity (*Agrimonia eupatoria*).

Rośliny trujące

Jałowiec sabiński (*Juniperus sabina*), tojad mołdawski (*Aconitum moldavicum*), pokrzyk wilcza jagoda (*Atropa belladonna*), zimowit jesienny (*Colchicum autumnale*).

Rośliny chronione

Obuwik pospolity (*Cypripedium calceolus*), arnika górską (*Arnica montana*), miłek wiosenny (*Adonis vernalis*), śnieżyczka przebiśnieg (*Galanthus nivalis*), cebulica dwulistna (*Scilla bifolia*), sasanka słowacka (*Anemone slavica*), goryczka wąskolistna (*Gentiana pneumonanthe*). (W słowackiej wersji podręcznika wśród gatunków chronionych znalazły się rośliny, które w Polsce nie są objęte ochroną gatunkową czyli urdzik karpacki oraz takie, które w naszym kraju nie występują: wawrzynek murański, cyklamen fatrzański i goździk lśniący dlatego w ich miejsce zaproponowano inne gatunki zgodnie z sugestią samych autorów: *Te (wymienione powyżej) gatunki znajdują się pod ochroną na Słowacji, ale jeśli gra toczy się w innym kraju, należy sprawdzić, czy również tam są one chronione. Jeśli nie, wybierz gatunki, które są pod ochroną w Twoim kraju lub graj w grę tylko z roślinami leczniczymi i trującymi [przyp. red.]*).

Ćwiczenia dodatkowe

Do tego ćwiczenia można również wykorzystać koło identyfikacyjne ziół (s. 238, 240, 313–314, 329–330). Dzieci mogą w nim znaleźć informacje na temat zbierania i wykorzystania poszczególnych gatunków roślin leczniczych.

Zbieranie żywych roślin

Po grze z kartami, w której dzieci uczą się rozpoznawać gatunki roślin leczniczych, można przystąpić do zbierania żywych roślin i ich suszenia. Rośliny należy suszyć w odpowiednio przewiewnym miejscu. Najlepiej położyć je na kratkach wentylacyjnych lub związać w małe pęczki i powiesić.

Wykorzystanie ziół leczniczych – połączenie z zajęciami plastycznymi

Wspólnie z dziećmi zróbcie herbatę ze świeżych i suszonych ziół. Wsuszone rośliny można również dodać do mieszanki służącej do produkcji papieru z recyklingu lub wykorzystać do zrobienia poduszek zapachowych, pocztówek (naklejając rośliny na gruby papier), a także innych przedmiotów dekoracyjnych i upominków.

Alternatywna zabawa

Dzieci zbierają grzyby w Bajkowym Ogrodzie i starają się unikać trujących gatunków. Do tego ćwiczenia możesz wykorzystać karty grzybów z rozdziału 3.